

BAROMFIAK

MÉHÉSZET ÉS SELYEMTENYÉSZTÉS.

BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFI-, MÉH- ÉS SELYEMTENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.

Szerkeszti: RUBINEK GYULA,

az országos magy. gazdasági egyesület ügyvezető titkárja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut (Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 4 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek“ előfizetési ára egész évre 10 frt.

TARTALOM.

	Oldal
Baromfitermékek a budapesti vásárcsarnokokban.	9
Tárca. Tetemre hívás. <i>Buday Barna.</i>	10
Hogyan kell a baromfiakat takarmányozni. <i>Hreblay Emil.</i>	10
Az olasz tyúk.	11
A tenyésztés elején.	12
Étőhangok az ezredéves méhészeti kiállításról.	12
Különlélek.	12
A méhek korának felismerése.	12

Baromfitermékek a budapesti vásárcsarnokokban.

Nem egyizben tettünk már említést arról, hogy a budapesti vásárcsarnoki intézmény életbe léptetésével hazai baromfitenyésztésünknek és az értékesítésnek egy új korszaka nyílt meg, mert alig van gazdasági ág, melynek termékei értékesítése ugyszólván lehetetlenségekbe ütköznenek a közvetítő kereskedő kizárásával, — mint éppen a baromfitenyésztés. A baromfitenyésztő a közvetítő kereskedőt, vulgo: tyukaszt a legjobb akarattal nem tudta kizárni; pedig a közvetítő a baromfi tenyésztésével járó gondokat és rizikót nem osztotta meg a tenyésztővel, de annál inkább kivette a részét mindig a haszonból, megvásárolván olcsó áron a tenyésztőtől s tovább ad rajta nem egyszer 40—50% haszonnal.

Atadtván azonban mult hó 16-án a forgalomnak a budapesti vásárcsarnokok, egy csapásra megszűntnek kell tekinteni minden eddig az értékesítés terén fenforgott visszasságot; baromfitenyésztőink egyenesen a vásárcsarnokba küldhetik termékeiket, a nélkül, hogy előleges ajánlattételre, ármegnevezésre s egyéb korrespondenciára szükség volna, elkel az a csarnokokban sokkal jobb áron, mint a mennyit a kereskedő, vagy házaló tyukász adott volna érte odahaza.

Hogy az az óriási árforgalom, mely a csarnokokban napról-napra előfordul, ismétlődik, könnyen lebonyolítható legyen, a főváros gondoskodott arról, hogy általa megbízott u. n. hatósági közvetítők árusítsák el a beküldött czikkéket; ezek a hatósági közvetítők végzik el az eladást és elszámolást s közvetítői díjban 3-4-nél többet meg nem tarthatnak maguknak. Megszűnt tehát végre az az anomália, hogy a baromfitenyésztő 3 frtért adja el páronként a húsát a kupecznek, aki viszonteladván megkap érte páronként 4—5 frtot. A hatósági közvetítő az eladási árból minden forint után

legfeljebb 8 krajczárt számíthat fel közvetítési díjban.

Mindössze alig egy hónap tapasztalata áll csak még előttünk, mióta a vásárcsarnokok a közforgalomnak átadattak, de ez az aránylag rövid idő elég arra, hogy felismerjük, miszerint a baromfi és hozzátartozandókból eredő jövedelme a tenyésztőnek gyarapodni fog, ha áru eladásánál a csarnokokat igénybe veszi. Leölt és élő baromfi, tojás egyaránt kelendő árucikkek a csarnokokban s egyik hatósági közvetítő: a Magyar Gazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezete az élelmi czikkek kezelésére, csomagolására és szállítására vonatkozólag utasítást is adott ki, melyben mind azt a tudnivalót megtalálja a tenyésztő, melyre szüksége van, hogy piac-képes állapotban küldhesse be termékeit. Az utasítást a szövetkezet ügyvezetősége portmentesen küldi meg, minden ez iránt az irodájához fordulónak, mely iroda a Központi vásárcsarnokban van elhelyezve.

A tenyésztők tájékoztatása végett küldünk egyes általános tudnivalókat az utasításból. A beküldött árú a beérkezés sorrendje szerint kerülnek eladásra, s a beküldő kikötheti azt a legalacsonyabb árt, a melyen alul árúit nem kívánja eladni. Az eladás vagy a napontaí árveréseken vagy szabad kézből történik, mely után a leszámolást a beküldővel azonnal eszközli a szövetkezet s az eladási árból a 8%-on felül a vasuti költségre és fogyasztási adóra előlegezett készpénzkiadásokat vonja csak le.

Minden a szövetkezetnek értékesítés végett küldött küldeménykövetkezőleg czimzendő: A Magyar Gazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezetének, Budapest, Központi vásárcsarnok.

Az áru burkolatán (csomag, kosár, láda, zsák stb.) szembetűnően alkalmazandó annak jegye, mely rendszeren a beküldő vezeték- és keresztnevének kezdőbetűiből áll, tartalma (a küldemény neme, darabszáma és sulya), valamint folyószáma a valóságnak megfelelően.

A fuvarlevélen — melynek adatainak a burkolaton levőkkel teljesen meg kell egyeznie — mint feladó mindig az illető beküldő szerepeljen, miután gyakran előfordul, hogy a feladást eszközölő cseléd vagy kocsis írja alá a szállító-levelet mint feladó, mely esetben az eladás által elért összeg is annak czimeztetésén, zavarok kikerülhetnénné válnak.

A baromfi és tojásküldésre nézve a közvetítő tudnivalókat tartalmazza az utasítás.

Élő baromfi.

Szállítás előtt lehetőleg áztatott szemes takarmánnyal etetendő s csak jól táplálva adandó fel, hogy a szállítást kibírja.

A baromfi nem, nagyság és minőség szerint osztályozva, szellős kosarakban szállítandó akként, hogy elég helye legyen abban állni vagy ülni. Minta- és szállító-kosarak kívánatra rendelkezésre állanak a szövetkezetnél. A vásárcsarnokok berendezése az eddig használt u. n. gömbölyű baromfikosarak használatát kizárja — legcélszerűbb tehát a szövetkezet útján egy mintakosarat rendelni — mely a szükséges méretek szerint van készítve.

Ugy a kosarakon, mint a fuvarlevélen is a szállítmány neme és darabszáma pontosan kiteendő.

Leölt baromfi.

Csak hűvös időben küldendő, mivel ha a nyári melegben küldetik, gyors romlandóságra folytán csak rosszul értékesíthető. Télen előnyösebb a baromfit leölve, mint élve küldeni.

Célszerű a baromfit egy nappal a leölés előtt csak sózott tejjel etetni, mivel így husa gyengébb és tartósabb. A begynek üresnek kell lenni. A leölés a nyak átvágása által történik. Szurt, leperzselt vagy forrázott baromfi nehezen értékesíthető.

Minden baromfinál libák és kacsák kivételével a belek kihuzandók.

A leölés után a baromfit néhány órán át szellős, nem tülhűd helyre fel kell akasztani, hogy a belső melegtől (életmelegség) megszabadulhasson.

Fagyasztani nem célszerű, mert ilyenkor felülete megfagy és belseje annál hamarabb romlik.

A szállítás szagtalan száraz szalma között szellős kosarakban vagy oly ládáknak történik, mely csak léccel van lezárva.

A fuvarlevélben részletezni kell nem és szám szerint a beküldött baromfit, hogy hány db esibét, kappant vagy kacst stb. tartalmaz a küldemény.

Tojás.

Nagybani és kivitelre szánt tojás-küldemények 1440 darabot tartalmazó ládáknak szállítandók.

A piaci szokásoknak megfelelően e célra 150 cm. széles és 25 cm. magas faládákat kell használni, melyek a közepén egy elválasztó deszkával vannak ellátva. A láda két hosszoldala három darab léccel áll, melyek egymástól 1 cm. távolságra szegezettek, hogy a levegő átjárhasson, ellenkező esetben a tojások megfulladnak. A ládába a tojások négy rétegben rakatnak, minden réteg 360 darabból áll. A rétegek között száraz szalmával vagy célszerűbben fagyapottal töltetnek. A legfelső réteg ne a legszebb tojásokból álljon, hanem ezen

réteg képezze az egész küldemény átlagos minőségét. Legzelszerűbb a szövetezetnél egy mintaladát rendelni, melyek mindig készletben tartatnak.

Hogy kisebb termelők is beküldhessék tojáskészletüket, 100 darab tojászállításra berendezett ládaminták is állanak a t. tagok rendelkezésére, melyek kívánatra megküldetnek.

A külföld több piacán u. n. „*thea-tojások*“ (Trinkeier) bocsátatnak áruba, melyek jóval magasabb áron kelnek el. Ezen elnevezés alatt csak feltétlen friss és darabonként jól megvizsgált tojások értetnek, minek bizonyosságul minden darab kautsuk-bélyegzővel, a mely a beküldő nevét és a tojás keltét tartalmazza, lebélyegzetetik. Pld. N. N. 96. X. 21. Ezáltal a beküldő mintegy szavatol a küldemény kifogástalan minőségéért.

A szállítás 100 darabonként, fagyapott között ládában történik és ugy a ládán, mint a szállító-levélen is a „*thea-tojás*“ elnevezés ki-tüntetendő.

Bár alig egy hónapja, hogy a termékek részére megnyitattak a csarnokok s bár még nem lehet ítéletet mondani annak prosperálására nézve, de a baromfit és baromfiterméket beküldő tenyésztők nagy átlagban meg vannak elégedve árúik ez értékesítési módjával, mert olyan árakat érnek el, a melyent még eddig sohasem kaptak terményeikért.

Hogyan kell a baromfiakat takarmányozni?

Ma már nemcsak a nagyobb háziállatok takarmányozására kell nagy gondot fordítani, hanem kell a legkisebbre is — mert a takarmány bármily kevés értékű legyen, mégis pénzt képvisel — már pedig manapság senkinek sincs annyi ebből a közkézen forgó czikkből, hogy azt az ablakon át kidobálhassa.

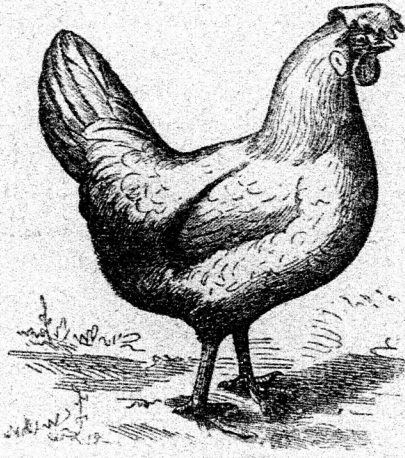
Eppen azért a baromfitenyésztés akkor lesz hasznos, ha a takarmányt okszerűen tudjuk értékesíteni, vagyis hogy a baromfiakból kikerülő haszon több legyen, mint azon takar-

mány értéke, melyet elfogyasztottak és a kezelési költség a befektetett tőke kamatja stb. együttvéve. Ezt pedig úgy fogjuk elérni, ha okszerűen, a takarmánybeli értéke szerint, azaz: a takarmány tápláló anyagainak tekintetbe vételével fogjuk a baromfiakat etetni.

Tulajdonképpen minden takarmányt csak bizonyos előkészítés után volna gazdaságos és okszerű a baromfiakkal feletetni, de miként tudjuk, száz esetben kilenczvenszer ez a gyakorlatban kivihetetlen, mégis azonban elfogok mondani egyet-mást az okszerű baromfi takarmányozásról és ezzel kapcsolatosan a baromfiak emésztő szerveinek működéséről.

Hogy a takarmányt a legkönnyebben megemészthetővé átalakítani tudhassuk, ismernünk kell a baromfiak emésztő szerveit. Ezek a szárnyasoknál sokkal egyszerűbbek, mint a többi háziállatoknál, eltekintve attól, hogy emésztő csatornájuk aránylag testük hosszúságához sokkal rövidebb, mint más állatoknál.

Míg a ló 12-szer, a kérődzők 20—30-szor hosszabb bélcsatornával bírnak, mint amily hosszú a testük, addig a baromfi bélcsatornája csak 14—15-ször hosszabb a testénél. Ennek az a következménye, hogy a felvett takarmány nem sokáig van az emésztőszervek működésének kitéve, hanem igen rövid uton küszöböl-

6. ábra. Olasz tyúk.

lik ki. Mindehhez járul még azon körülmény is, hogy a baromfiak nem bírnak fogakkal a takarmány felapítására. Ezeket a libák és kacsáknál a csőrükben foglalt rovátkák, a többi szárnyasnál pedig erős, éles csőrük pótolja.

A takarmány emészthetőségét oly nagyon előmozdító nyálka is hiányzik a szárnyasok szájüregéből, ezeknél a takarmány nem is marad a szájban, hanem a garaton keresztül egyenesen a begyükbe kerül, mely a benne lévő apró homok segítségével mihamarabb feldolgozza, összekeverve ezt a begyirigyekből kifolyó nedvességgel. A begyből a megpuhult takarmány a garaton keresztül az elő- vagy mirigygyomorba kerül, melynek az a feladata, hogy a takarmányt a tulajdonképpeni gyomor-nedvvel átnevedvesítve az izomgyomorba juttassa. Utóbbi is a baromfiak által felvett apró kövecek és egyéb kemény tárgyak segítségével végzi a takarmányt megkezdett mechanikus felaprózását. Az ilyen módon megőrölt takarmány végre a belekbe jut. A takarmány táplálórészeinek felszívódása ugyan már a gyomorban megkezdődik, a tulajdonképpeni felszívódás mégis a belekben történik. A bélcsatorna hullámzó mozgása következtében a táplálék tovább vándorol a vékony és vastag-bélbe. Ott az egész bélcsatornában lévő mirigyek segítségével a test táplálására a tojás, a zsiradék és a tollazat képződésére szükséges táplálórészek felvételnek és átmennek a vérbe. A táplálék megemészthetetlen vagyis hasznavehetetlen részei kiürülnek, mely ürülékbe vegyül még a vesék által a vérből kiválasztott víz is. Az egész emésztési folyamat aránylag igen rövid idő alatt, vagyis a takarmányt minőségéhez képest alig pár óra alatt a bélcsatornába jut.

Nagyon fontos dolog tehát a baromfiak számára oly takarmányfeléket összeválogatni, a melyek könnyen emészthetők, de tápláló anyagtartalmuk az emésztés által lehető legjobb kihasználható. Minden takarmánynak az a rendeltetése, hogy az állat testébe juttassa mindazon tápláló anyagokat, melyek a vér, a húsziradék továbbá a tojás és toll képződéséhez szükségesek. Hogy a takarmány mindezen követelményeknek megfelelően szükséges,

TÁRCZA.

Tetemre hívás.

Mozgalmas délutánunk volt, még ma is jól emlékezem rá.

Édes anyánk ott állott az eperfa alatt, előtte a szakácsnők, kezében egy tyukkal, helyesebben mondva egy tyuknak a hült tetemével, amit nemrég fedezett fel az ő háta mögött. A tyuk mellében egy óriási nyilvessző tett tanúságot Isten előtt, hogy gyilkos erőszak ölte meg őt.

De hogy ki volt a gyilkos, erre a tyuk nem tudta már a választ megadni, mert kódkodáló ajkai örökre megnémultak. A nyilvessző pedig általános érvényű eszköze volt a mi hadmiveletünknek.

Legfeljebb a kocsikenőcs rákenésének mi-kéntje vezethetett volna nyomra, mert ezt a mi Feri öcsénk olyan utánozhatatlan művészettel tudta csinálni, hogy az ő nyilvesszői izléses kiállításokról voltak ismeretesek.

De hát a vessző kenőcsös része alakját vesztette, amint belefuródott az áldozat kemény husocskájába; egyetlen sugár nem maradt tehát, mely világot vessen a titokzatos sötétségbe.

A kut mellől lestük a készülődő zivatart mind a hatan, melynek előérzete pillanat alatt elvette kedvünket a játék tovább folytatásától.

Édes anyánk pedig vésztyűsloán hordozta körül szeméit s mennydörgésszerű hangon kezdett tudakozódni a tettes egyénisége felől.

„Ki tette ezt?” — kiáltotta, magasra emelve a hült tetemet; — „ide jertek dezentorok!”

És mi megindultunk. Már messziről az élénk meglepetés kifejezése ült arcunkra.

Hogyisne! Egy döglött tyuk, egy erőszak-kal kivégzett tyuk a mi udvarunkon, a esend és béke e szent berkeiben: ez meglepő, sőt megfoghatatlan a mi szelid lelkünk előtt.

Hát még mikor a nyilvessző is előkerült a drága halott földi maradványából. Hah! hogy tört ki a megbotránkozás közöttünk! Ha nem láttál még gentleman-társaságot, a mely botrányos tényeket nemes méltatlankodással fogad, ugy bennünket kellett volna látnod.

„Borzasztó!”

„Hallatlan!” — mondogattuk egymásnak.

„Ha megcsipném a tyuk gyilkosát, majd adnék én annak” — agyarkodott Gyula, a leg-erősebb közöttünk, míg Feri öcsénk leirhatatlan bámulattal s szinte kételkedő mosolylyal ajkain, így szólott:

„Nézzétek, milyen nyilvessző! Hát ilyen nyilvesszőt is lehet csinálni?”

S mennyi ártatlanság nyilatkozott meg e kijelentésében, mennyi ártatlanság.

Mi körülfoztuk s fejcsóválással vizsgáltuk a gyilkos eszközt, mintha nem mindennap kilövődöttünk volna számtalan hasonlót s mintha a nyilvessző terén egyáltalán létezhetett volna találmány, a mely előttünk ismeretlen lett volna.

„Eredjétek dolgoatokra, képmutatók” — szólott édesanyánk, nem tudván, hogy kezdje ki angyali tudatlanságunkat — „majd mindjárt megtudom én ki volt a gonosz!”

Mi persze gyorsan elhordtuk az irhánkat; édes anyánk pedig a kezeibe tapsolt s éles hangon csalogatni kezdett valakit:

„Bábi, Bábi, Bábi!”

Hogy ki volt ez a Bábi? Hát senki más, mint a mi öreg pulykakakasunk. Valóságos nagyhatalom a baromfi-udvarunkon; egyébként egy kiállhatatlanul arrogáns teremtmény, akire csak gyűlölettel tudok visszaemlékezni.

Mindig ott legyeskedett az ő háta mögött, ami legkedvesebb vadászterületünkön, ahol a szundikáló esibékre izgalmas vadászat esett. Néha lépésnyire meg lehetett közelíteni az ártatlan teremtményeket s csak akkor rezzen-tek össze, mikor a nyilvessző tollazatuk közé furakodott. Ilyenkor ijedt rikoltozással verődött össze az egész szárnyas had egy sarokba s nagy tömegbe lehetett lövöldözni, hogy néha három-négy menekülő esirke is slepként huzta maga után a gyilkos vesszőket.

Legtöbb esetben azonban a kalandot kereső vadásznak a Bábival gyúlt meg a baja. Amint a Bábót felzavarták álmodozásából, ravasz ijedtséggel olyan dühös sikoltozások között menekült nyugvó helyéről, hogy azt az egész háznak meg kellett hallani, azután kiállván az udvar közepére, onnan veszekedett a csendháborítóval. Édes anyánk ilyenkor mindjárt tudta, hogy valami istentelenség történik az ő háta megett.

Aztán a Bábi haragot is tudott tartani. Napokig számon tartotta az ellene elkövetett vétséget s kiengesztelhetetlen ellenszenvet áruít el a tettes iránt. Ezért — az igazat megvallva — tartottunk is tőle valamelyest.

Hát most odaszaladt a Bábi édes anyánkhoz; kedvence volt neki. Felfujta magát, hogy majd megpukkadt a henczegéstől, aztán lassu, méltóságteles léptekkel körüljárta urnőjét néhány sor. Végre egészen ruhájához furakodva megállott s még inkább még dölyfösebben fel-

hogy benne fehérnye, keményítő, zsír, víz és ásványi anyagok legyenek. Az ásványi anyagok közé tartoznak a foszforsavas, szénsavas, kén-savas mész, konyhasó és vas.

Az állati test táplálására, fentartására és tevékenységére a takarmány fehérnyetartalma a legfontosabb. Ilyen takarmányok a gabonafélék, s ezek ipari hulladékaik, dara és korpa továbbá olajbogyók, tojás és hus. Ebből következik, hogy a takarmány annál drágább minél több benne a fehérnye, miért is ügyelni kell az etetésnél, hogy ezen költséges táplálék-ból csak annyi fogyasztassék el, a mennyi éppen szükséges. Ugyancsak fontos takarmányrészek a keményítő és cukor is, melyek élegülésük által megadják a testnek a szükséges meleget. De ezen alkotó részek által képződik a test zsírja, és ezek segítik elő a tojás sárgájának képződését is.

Nagy keményítőtartalommal bírnak a gabonaneműek, rizs, burgonya. Cukrot minden zöldség tartalmaz, különösen pedig a gyenge fü, saláta, kel, répa és gyümölcs. Minthogy a cukor vízben könnyebben oldódik, mint a keményítő, könnyebben is emészthető, ezenfelül a takarmányt is izletesebbé teszi. A zöld takarmányban, mint növénycukor fordul elő, miért is a zöldségfélék a baromfiak takarmányozásánál nagy fontossággal bírnak s e mellett beszerzésük könnyű és nem költséges. A növényekben előforduló sók és egyéb ásványi részek igen fontosak a test fejlődésére és kedvezően előmozdítják az emésztést. Alkalmos növényfélék nyáron a fü, kel, répa, káposzta és egyéb zöldségfélék, télen a kel, főzelék és gyümöleshulladékok, kimosott savanyú káposzta, répa és árpa, csira és lóhere, luczerna, törek, mely utóbbi igen kedvelt takarmánypótlék.

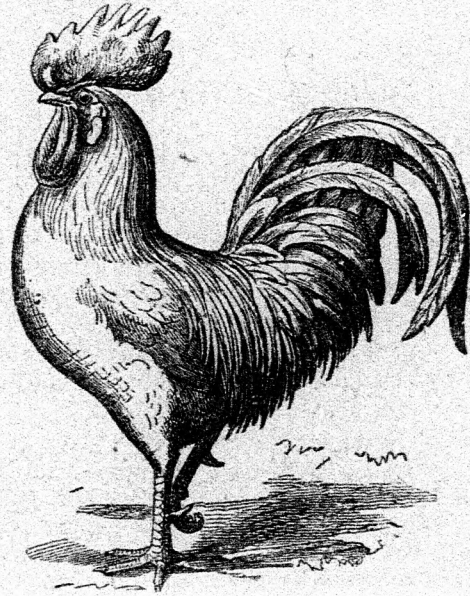
A baromfitakarmányozásnál fődolog az, hogy a takarmány mindig elegendő megfelelő minőségű és mennyiségű legyen, de ezenkívül megfeleljen az állatok izlésének és végre, hogy olcsón szereztessék be.

Tojástermelés czéljából legjobb a tyukokat természetesen takarmányozni és megfelelő ápolásban részesíteni. Oly esetekben, midőn a tyukok zárt baromfi-udvarokban tartatnak, gondoskodni kell alkalmas takarmány-keverékről

és hogy a baromfi-létszámhoz képest megfelelő nagyságu legyen a baromfi-udvar.

Egy-egy baromfi-udvar legalább is 2 négyszög-méter terület számítandó, nagyon természetes, hogy zárt helyiségben a baromfiakat a takarmányon kívül szükségelt mindenféle törmelék, kavics, homok, rovarok és férgek kielégítését illetőleg mesterségesen kell eszközölni. Ezenkívül folyton zöldtakarmányról és friss vízről kell a tenyésztőnek gondoskodni. De ezért is kell a fentebb említett mész, homok, kavics stb. aprólékos anyagokat beszerezni, mert ezek tojásnyerés szempontjából a baromfiak takarmányozásánál nagy szerepet játszanak. A homok különben a tyukok számára tisztasági szempontból is szükséges, miért is ennek egyetlen baromfitenyésztésből sem szabad a legrövidebb ideig sem hiányoznia.

Hogy a tyukok tojóképesége minél tovább tartson, a takarmánnyal nem szabad fukarkodni, de még nagyon takarékoskodni sem, mert a tojási idény alatt a tyukoknak élősúlyukból nem szabad veszíteni. Ha a tojó testének súlya apadni kezd, akkor a tojás ide-

7. ábra. Olasz kakas.

jének megszűnése is közel van. A legtöbb tyuknál a rossz takarmányozás következménye a kottlasi vágy, a mikor felhagy a tojással mindaddig, míg testének normalis súlya jobb táplálás következtében vissza nem tér. Innen magyarázható az, hogy a falusi gazdaságokban, hol gyakran a tyukok takarmányozására semmiféle gond nem fordítatik, azok hosszabb vagy rövidebb időre még nyáron is felhagynak a tojással. Másként áll a dolog az oly tenyésztőknél, kik tyukjaikat jól takarmányozzák, ezek télen sem szenvednek friss tojásokban hiányt, ezeknél a vedlés ideje is rövidebb, mely idő alatt tudvalevőleg egyetlen tyuk sem szolgáltat tojást. Jól táplált tyukok a vedlés alatt nem oly bágyadtak és gyöngék, mint a rosszul takarmányozottak, testük sem annyira csupas, sőt a tollcsere a jól táplált tyukoknál már a tojás ideje alatt megy végbe. A vedlés alatt a jól táplált tyuknál a ptefészkek makkja is fejlődik és fokozatosan halad előre, minek következtében az ilyen tyuk vedlés után ismét tojni kezd. Az elmondottakból következtethető, hogy a tyukok tojóképeségének fentartása végett azokat a vedlés ideje alatt olyan takarmánnyal kell etetni, a melyet szívesen fogyasztanak és a mellett tápláló is legyen.

A baromfiak takarmányát általában két csoportba oszthatjuk, u. m. fő és pót takarmányra. A fő takarmányt a gabona, a takarmány és az olajmagvak képezik, a melyek a legdrágábbak ugyan, de éppen azért a legdrágábbak is. A pót takarmány neve alá mindazon más anyagok felvehetők, a melyeket a baromfi egy részt maga keres meg, továbbá a konyhahulladék, a megfőzött burgonya és takarmányrépa, nyáron mindenféle zöldség és férgek, kukacok, mesterséges pót takarmányok nevezhető a konyha hulladékból, burgonyából, korpából készített keverék, a mely közé ha egy kis sőt és darabonként számítva fél gramm finom foszforsavas meszet keverünk, ez valamennyi szárnyas kedvenc esemegéjét képezi, minélfogva ennek adagolását melegen ajánlhatom.

Husnyerés szempontjából a baromfiakat egészen másképp fogjuk takarmányozni és ellátni, ha fiatal jércéket, vagy fiatal u. n. szűz kaka-sokat hizlalni akarunk, akkor azokat faj szerint külön külön zárva, lebetőleg apró kis ketrecekben elhelyezve tengeri, árpa és borsó keverékből készült darával fogjuk tartani. A darát megfelelő viz vagy lefőzött tejjel péppé alakítjuk és ebből naponta 3-szor annyit adunk egy-egy baromfi elé, a mennyit szemmérték szerint elégnék gondolunk arra, hogy azt begyebé felvenni egyszerre képes. A keverék közé egy kevés sőt és a második hét vége felé egy kis sertészsírt keverünk, a mi által elérjük azt, hogy 14—18 napi ily módon való tartás után husos és porhanyós husu baromfiakat nyerünk. Az ilyen módon hizlalt baromfiaknak nagy keletje csak nagy városokban van, s a kis városok piaczára nem való.

Mint minden állatnál úgy a baromfiaknál is a takarmányozás pénzügyi szempontból szintén figyelemre méltó, ha hasznot akarunk látni fíradásunkból, akkor a takarmányozásra kiadott összeget jól kell felhasználni.

Hreblay Emil.

Az olasz tyuk.

Két jó tulajdonságért hozták ki az olasz tyukot eredeti hazájából Olaszországból és tenyészítik manap Európa majdnem minden baromfitartó országában és így nálunk is.

E két jó tulajdonság egyike a nagy tojáshozam, s a másik, amely az elsőtől tulajdonképpen szoros összefüggésben áll, az, hogy a fiatal jércék korán elkezdik a tojásrakást, s jó tartásmód mellett már hathónapos korukban tojnak. Ez a jó tulajdonság nincs meg egyetlen más tyukfajtánál sem. Sokan azt tartják, hogy ez a korai tojásrakás az állatok jó kifejlődését gátolja s van is benne valami, azonban a he-

Buday Barna.

puffaszkodott: még az ormánya is úgy fityegett le, mint valami arany óralánc; az igaz, hogy tudta adni az urat.

„Ide gyere Gyula — a többi helyén maradj” — szólott édesanyánk.

Mi rögtön tudtuk, merről a fúj szél. A büntény kiderítése forog szóban a Babi közreműködésével.

Gyula megindult s hosszú, büszke léptekkel defilírozott el a Babi előtt. Fejét magasan hordozva, utánozhatlan indignálódás s méltóság ömlött el rajta. Így vonulhatott Budára harmincz nemes élén Kont, a kemény vitéz.

Babi meg sem mozcizant.

„Géza!” — hangzott az anyai parancs. Géza szelidebb és ravaszabb egyéniség volt Gyulánál. Ajkaira anyagi mosoly ült s édeskedő, szinte alázatos módon tekintett le a Bábira, mintha egészen szívéhez forrott volna annak tiszteletreméltó, szigorú személyisége. „Babi, Bábika!” — édelgett vele az imposztor, de Babi hideg maradt és megvető.

„Emil!”

S utra kélt Emil sunyi, róka léptekkel, szeméit a földre szegezve; arcán annyi félelem tükröződött vissza, hogy mindenki őt hitte volna bűnösnek: de a Babi közönyös maradt.

Igy vonultunk el öten a Babi előtt, egyformán szerencsés eredménnyel.

„Ferencz!” — hangzott végre.

Feri öcsénk rohamléptekkel, vállrángatások között közeledett a Babihoz. Mint mindig, úgy most is ajkain honolt az a esodálkozó, fájdalmas mosoly, a mely mintha ezt fejezte volna ki: „én nem tudok semmit ezen a nagy világon. Ártatlanabb vagyok a ma született báránynál és ti mégsem hisztek nekem”.

Hórihorgas alakjának közeledtére a Babi egyszerre megtorpant; néhány apró lépést tett hátrafelé, miközben lokomotív szerű szuszogással fuvódott fel s orrának díszlete sötétvörös színt öltött, mint valami harezsi lobogó. Rövid pillanatokig tartott csak a háborús előkészület; azután nyakát hirtelen előre lökte Feri öcsénk felé s az adáz gyűlölet hangján elharsogta a végzetes riadót: „Rut-rut-rut!”

„Te vagy a gonosz!” — szólt erre édes anyánk ünnepélyes hangon, míg a Babi izgatottan tipegett körülötte.

És ha a Babi tanuvallomása nem lett volna hiteles, önmagát árulta el Feri öcsénk, mert abban a pillanatban hosszú kezeinek egyikével hirtelen az arcához kapott, a másikkal a hátát takarta el; szegény fiu ezzel az ijedt mozdulattal szokta volt elárulni bűnös voltát válságos pillanatokban. S még mielőtt ideje lett volna végiggondolni hatalmas véd-beszédjét, megjelent a háttérben a szobalány sötét alakja, arcán kaján kárörömmel, kezében a hóhéreszközzel, mely béke idején a ruhá-neműek kiporolására szolgált, hasonló kriminális esetekben azonban másoldalu alkalmazhatósága is bebizonyosodást nyert.

Még egy pillanatot s a visszatörölés szelleme diadalt ült... de vessünk fátyolt a sötét képre és vessünk fátyolt a jellemetlen, áruló Bábira is, kit ettől fogva gyűlölünk mindnyájan, a hogy csak gyermek szívünkben tehetett.

Hej pedig be jó volna, ha még ma is köztünk volna a szegény, öreg Babi s arra, aki rosszat eszelezkzik, rátámadna félelmetesen szigorú hangjával, de igazságosan, hogy: rut-rut-rut...

lyes, okszerű takarmányozással pótolhatni a fejlődésben való hátramaradást.

Az olasz tyúk közepmagas, melle jól kifejlett s a kakas tollazata rendszerint fehér, míg a tyúké majdnem olyan változatos, mint a mi közönséges tyúkfajtánk tollazata s az egész állat nem is nagyobb ennél.

Az olasz kakas taraja felálló, míg a tyúké lehajlik; a kakas farktollai igen szépek s a félkör alakú tollak nem kis mértékben járulnak hozzá a mindent megemésztő francia divat igényeinek kielégítéséhez. Az állatok lába tollatlan és sárga, ugyanily színű a csőrük is.

Mint említettük, az olasz tyúk tojáshozama meglehetősen nagy, úgy hogy egy-egy tyúkra évenként 140—170 tojást lehet számítani. A csibék jól kelnek, gyorsan tollasodnak s ezért a korai tenyésztésük nem jár annyi kockázattal, mint más tyúkfajtánál. Hamarosan önállóság-hoz szoknak, az eledelben nem válogatósak, s a kellő takarmányozás mellett már a hat hónapos jércék tojni kezdenek.

Az olasz tyúk husa igen izletes: hibájaul rójak fel az olasz tyúknak azt, hogy más fajtával való keresztezésre nem alkalmas, továbbá, hogy a fiatal tyúkoknak nagy hajlandóságuk van a kottlásra.

A ki a tojáshozamra fektet súlyt a baromfi-tenyésztésnél, annak ajánlható az olasz tyúk-fajta keresztezése.

A tenyészidény elején.

Most kell elhatározunk, mit akarunk tenyészteni, husos tyúkokat, vagy jó tojókat, mert jó húst produkáló állatokat, és egyszerűen kitűnő tojókat nem tenyészthetünk. Hire jár ugyan, hogy az Angliában legutóbb létesített Orpington-fajta tyúkok, mind husra, mind tojásképesre egészen megfelelnek a kívánalmaknak; erről azonban közvetlenül tapasztalattal még nem szerezhettünk.

Ez különben a fajtatenyésztésbe vág, erről pedig itten nem lesz szó, hanem csak a közönséges magyar házityúkokról, melyeket országzerte tenyészünk és melyekből oly nagy a kivételünk.

Ha husra akarunk tenyészteni, akkor egy jól megtermett husos kakast választunk a termékenyítésre és melléje szintén jól megtermett husos tyúkokat adjunk és ezek tojásait költésük ki. Ez nehezen kivihető ott, ahol sok tyúk van, mert hát a tojások nagyon hasonlítanak egymásra, és így bizony nem tudjuk, hogy melyik származik jó husos tyúktól. Ha ezen eset fennáll, akkor a tenyészidény alatt, az az mikor a tojásokat költetni akarjuk, a jó husos, súlyos tyúkokat, az illető kakással, külön elkerített helyen tartjuk, akkor tudni fogjuk, hogy az ott tojt tojások mind jó husos tyúkoktól származnak, melyeket jó husos és jól megtermett kakas termékenyített meg. Ebben az időben már enyhe az idő, és azért e czélra nem kell külön ólat építeni, hanem megteszi szolgálatát egy deszkából összetakolt öfélé, melyben a tojófélszek elhelyeztetnek és melyben a tyúkok az eső ellen magukat megóvhatják.

Ha jó tojókat akarunk tenyészteni, akkor a jó tojókat, tekintet nélkül külső alakjukra, olyan kakással párosítsuk, mely jó tojócsaládból származott. De hát itt is az a nehézség áll elő, ami a husos tyúkoknál, hogy ha sok a tyúknak, nem tudjuk melyik tojás származott a jó tyúkoktól. Ez esetben is az elkülönítés ajánlható a tenyészidény alatt, vagy is addig az ideig, míg a tojásokból költetni akarunk, mint a hogy a husos tyúkoknál említetttem. Mert hát a szülők úgy jó, mint rossz tulajdonságukat ivadékaikra átörökítik, kivált nagy szerepe van ebben a kakasnak.

De ezenkívül kerülni kell a rokonvérben való tenyésztést is, mert ennek tulajdonítom én tyúkközlőseink elszármazását. Nálunk ugyanis az divik, hogy egy-egy udvar állományából egy-egy kakas meghagyatik a tenyész-

tésre, anélkül, hogy idegen állat az udvarba került volna. Ez persze, hogy a rokonvérben való tenyésztésre vezet, melynek káros hatása a többi háziállatoknál is tapasztalható. Idegen udvarból kell tehát beszerezni időről-időre a kakast, mert a vért felfrissíti; mi igen könnyen megy, legrosszabb esetben csere után, a mikor mind a két félen segítve van.

A kormány pár év előtt különösen figyelmeztette a gazdasági egyletek baromfi-tenyésztési bizottságait a vérfelfrissítés fontosságára, vagyis a rokonvérben való tenyésztés káros voltára, hogy a tenyésztő közönséget ez irányban világosítsák fel. Hogy volt-e ezen figyelmeztetésnek valami eredménye? azt nem tudom, mert a baromfi-tenyésztési bizottságokból a nyilvánosságra semmi sem szivárgott ki.

A magyar házityúk rendkívül edzett, a telet jól állja ki, jó tojó, — mit az is bizonyít, hogy nálam egész télen át tojtak, és most február hó 28-tól már ül a tyúkom, csak hogy könnyű testű. Erdemes tehát, hogy önmagunkat avittassék, nem is szólva a keresztezésekről.

Utóhangok az ezredéves méhészeti kiállításról.

A Komárom vármegyei gazdasági egyesület méhészeti szakosztálya, mely 1889-ben alakult meg, igen tevékeny működést fejt ki s kivált méhészeti kérdések felvetésével és tárgyalásával, kaptárak kiosztásával, kirándulások rendezésével, majd a méhlegelők javítására irányuló tevékenységével alakulása óta egy pillanatra sem szűnt meg munkálni az okszerű méhészeti érdekeit. A szakosztály érdeme, hogy Komárom vármegye az elsők között foglalt helyet a méhészeti terén elért eredmények tekintetében s az ezredéves kiállítás méhészeti csoportjában a komárommegyei méhészek kollektívája vonta magára leginkább a látogatók figyelmét s 13 kitüntetést hoztak el a komárommegyei méhészek.

Mindent azon alkalomból hozzuk itt fel, hogy rámutassunk arra a negligenciára, melylyel az Országos Méhészeti Egyesület az ezredéves kiállítás méhészeti csoportja iránt viselkedett s melyet *Baranygy Géza*, a komárommegyei gazd. egylet méhészeti szakosztályának elnöke a szakosztály legutóbb tartott ülésén szóba hozott a mult évről szóló jelentésében. A jelentés diszponens része, mely az Országos Méhészeti Egyesület eljárását itéli el, kiemeli, *„hogy a méhészeti kiállítás mellátását az Országos Méhészeti Egyesület hivatalos lapja érdemesnek nem tartotta s így az ország minden részéről összesereglett méhészkiállítók nem részesülhettek a szakértő, a hivatalos kritika elismerésében, buzdításában, avagy bármely irányú igazságos elbírálásában nemcsak, de az egész kiállítás tartalma alatt a „Magyar Méh“ a kiállítás létezéséről egyetlen szóval meg nem emlékezett.“* Főlemlíti továbbá a jelentés, hogy kelemetlenséget, méltatlanságot, nemtörődömséget egy a kiállítási csoportbiztosok, mint egyéb hivatalos részen eleget tapasztalhattak a magyar méhészek, s természetes, hogy ez méhész körökben a legnagyobb visszataszást szül.

KÜLÖNFÉLÉK.

A méhek korának felismerése nagyon könnyű s kezdő méhész is egy kis megfigyelés után könnyen tájékozást szerezhet magának. Hordás idején kell megfigyelnünk a méheket s néznünk, hogy mennyi virágpórt visznek lábukosaraikban. Minél kevesebb a virágpórrakomány, annál öregebb a méh, mert a lábkosarak körtözetének megkopása miatt nem képes úgy felrakodni, mint a fiatal méh.

A hamisított méz próbája. Fellingert szerint a mesterséges mézet meg lehet különböztetni a valóditól akként, ha a kísérlet alá veendő mézbe 20 százalékos higitás után 1 csepp ólomecetet csepegtetünk; 20 perc múlva pehelyszerű csapadék lesz a folyadékban, ha nem volt tiszta méz, míg a hamisítatlan változatlan marad.

Hogyan is bujik ki a csibe a tojásból? Mikor a csibe a kikelésre megérett, akkor elkezd bent a tojásban csőrével kalapálni a tojás héjaira, hogy rést nyisson rajta, melyen keresztül a levegő behatolhat. Erre a czélra természet ellátta a tojásban levő csibe csőrét egy szaruszerű kinövésével, melylyel hatásosabban kopogtathatja a tojás héjára, hogy azt kikezdje és magát belőle megszabadítsa. Ezen szaruszerű kinövés sok gazdasszony a körmivel a csőrrel lefejtli, mely különben 2—3 nap alatt magamagától lehull. Most midőn már a kivált nyíláson a levegő a tojásba hatolhat, a benne levő csirke tele szívja magát levegővel; ettől megerősödik, teste megtágul, lábaival elkezd nyújtózni, feszeleg, mire a tojás héja kettétörik és a kis csibe a tojásból kibúvik. Legnagyobb munkát okoz a tojásban lévő csirkének a tojás borszerű belső héjának átvágása. Ha ez kiszáradt — és így erősebb — a csibe nem tudja magát kivágni és rendszeren a tojásban fullad. Ezt elkerülendő, czélszerű az ülfészek aljába egy nedves pázsitdarabot tenni, melynek gözőlőge a tojás borszerű hártájának kiszáradását megakadályozza.

A kalorináció a tyúkoknál. Ezt szabad szemmel látjuk, mikor a tyúkok ürülékét megnézzük, kivált tavasz felé; azt látjuk, hogy az fehér, vagyis a tyúk kalorinál, azaz, hogy az ürüléke meszes tartalmu. Erre a meszre a tyúknak arra van szüksége, hogy a tojás kemény héját képezze, mely tudvalevőleg szén-savas mesz alkatrészekből áll. De ezt az anyagot a tyúknak keresni kell, meg kell enni, hogy benne legyen. A magtakarmány ugyan részben tartalmaz meszes alkatrészeket; a baromfi-udvarban keresgélve szinte találunk meszes anyagokat, kivált ha faltörmelékhez juthatnak, vagy apró csigahéjakat elnyelhetnek. De a legkonzentráltabb alakban a tojás kemény héja tartalmazza ezen meszet. Ezt kell nyújtani tyúkjainknak, kivált télen és tavaszkor, mikor tojni kezdenek. Télen, mert nem találunk semmit és mégis tojnak. Az összemorzolt tyúkhéjakat a tyúkok mohón felfalják, mert ösztönük sugalmazza ezt nekik. A hol a háztartásban nincs elegendő tojáshej, ott a szomszéd vagy ismerős vendéglős is kisegít, mert ez rájuk nézve értéktelen tárgy. Adjunk tehát tyúkjainknak tojáshejait, hogy jó erős héjú tojásokat tojjanak, mert semmiből semmi nem lesz, csak az isten teremtette a világot semmiből.

A nemnek a tojásban való meghatározása. Általános hiedelem, hogy a hegyes tojásokból kakasok kelnek ki. Pedig hát ez téves hiedelem, ezt beigazolta a tapasztalás. Csupa hegyes tojást raktam a tyúk alá, és mégis vegyest keltek ki belőlük kakasok és jércék. Ez a hegyes végű tojás inkább a tojásvezető csatorna alakjától függ. A melyik tyúk egyszer hegyes végű tojást tojik, az mindvégig hegyes végű tojásokat fog tojni, és az ezekből kikelő állatok vegyes neműek lesznek. Szeremley Lajos, hirnevés tyúktász, azt mondta, hogy a hogy a tojásban a nemet felismeri. Mert ha félre áll a tojásban a léghólyag, akkor kakas lesz az ilyen tojásból. De hát azt nem vette számításba, hogy a léghólyag képződése külső körülményektől függ. Egy tudós orvos minálunk már évek óta buvárkodik azon, hogy mi befolyásolja a nemek képződését, és még mai napi sincs megoldva a problema.

Az orsz. magyar gazd. egyesület tulajdona.

A „PÁTRIA“ irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság nyomása.

Az Országos a nagyméltós mozgásával napjain tartja tenyészállat-mentén fekvő litási csarnok

A kiváló földmívelésügyi nyozott.

A tenyészkiállítás, művelés is fog

A vásár rendező-bizottságának és gépgyár

Minden litásra vonatkozó ivekkel készíthetvatala (Bud

A folyó sállban április május hó 3.,

Bejelentések a Tette Kerepesi-ut (3 ságánál.

A díjlov 12-én fog me

A gazd nyilatkozása földmívelésügyi megszülte a